

Amitől nagyothallott

Quasimodo

Az üzemi zaj és az egészség

Ki ne kívánta volna polkba a hajnali szemetesautó-ebresztőket, vagy éppen nyitott ablakon át „kítőnen élvezhető” motoros fűkaszáló korai szerenáját. A nap 24 órája — néhány meghitt éjszakai pillanatot kivéve — tele zajjal, dübörgéssel: a közlekedés, a mozgás hangjával. Megszoktuk. Olyannyira, hogy egyenesen tavoró lenne, ha hiányozna. Van azonban egyfajta munkazaj, amiről szívesen lemondanának például a szövőgyárak dolgozói — ha lehetnének. Megkérdeztem néhányukat, valamennyien szívesebben hallgatják munka közben mondjuk Szörényi Leventét, mint a gépeket, de kevesebb ricsajjal is beérnének. Kellemetlen, idegesítő-e a motorikus zakatolás, vagy több ennél? Esetleg a szervezetre ártalmas, káros a hallásra?

„Zajos” adatok

A kérdésre már az orvostudomány böhöng igennel. 1831-től tanúskodnak írásos feljegyzések, hogy a problémával foglalkoztak: egy angol orvos a kovácsok nagyothallásáról tett megfigyeléseit jegyezte le, s szinte egy időben reflektált a szépirodalom is: Victor Hugo írja népszerű regényében, hogy a Notre Dame-i toronyőr, Quasimodo hallása valószínűen harangzúgástól romlott meg. A zaj bevontult az Isteni színjáték „rondabugyraiba”, Dante a pokol kínjai közé sorolta, de bekerült később statisztikusok kartonjaira is. Néhány adat: világviszonylatban 5—10 százaléka az Egyesült Államokban 10 millióra teszik a zajtól nagyothallók számát, Svédországban pedig közel 200 ezer ember dolgozik nemzetközileg megállapított zajszint felett. Szegeden is főbb „zajos üzem” működik, s feltétlen figyelmet érdemel, sőt tudományos vizsgálatot tesz szükségessé, vajon nem károsítja-e dolgozóit, s ha igen, miképpen lehet és kell védekezni ellene.

Foglalkozási ártalom

Ezzel foglalkozik immár hetedik esztendeje a Szegedi Orvostudományi Egyetem fül-orr-gége klinikáján működő Audiológiai Allomás. Dr. Szabon József tanácsvezető docens, a klinika igazgatója: — Nem újkeletű probléma a gépek zajának csökkentése és a dolgozók felvilágosítása egyéni védekezésre. Sajnos, mindkét vonatkozásban kevés eredménnyel: a gépek és termék konstrukciójánál, a legmodernebbek tervezésénél is gyakran megfigyelhető erről. Marad tehát az egyéni védekezés, de ez is csak látszatra, mert a munkások nem szeretik a különböző zajvédő eszközöket: fül dugók, fültokok vagy

csak egyszerű, olajos, kenőcsös vatták használatát. Talán az új gazdasági mechanizmus segít a védekezésben... — A magyarázat egyszerű: a zajártalom bekerült a foglalkozási ártalmak közé, tehát kártalanítási lehetőséget kap a dolgozó, így az üzemeknek fontos lesz, hogy ilyesmi ritkán forduljon elő. Zajmentes gépek persze előreláthatóan nem lesznek, de törekvés a zajártalom kiküszöbölésére annál inkább.

— Hogyan? — Az ipari és egészségügyi apparátus szorosabb együttműködésével. A munkásokot felvételük előtt orvosi vizsgálatra küldik, ahol szakvélemény dönti el, alkalmasak-e a szóban forgó munkára. Amennyiben nem, más területre irányítják, mert minél korábban derül ki a zajártalom veszélye, annál könnyebb más munkahelyre az áthelyezés. Tapasztalataink szerint 15—20 esztendő begyakorlott munka után az emberek akár egészségük kockáztatásával is számolnak, de megszokott munkapadjukot nehezen váltják meg.

Utolsó szó jogán?

De a mai gyakorlatra még inkább fordított sorrend jellemző. A dolgozók csak panaszaik esetén jönnek orvoshoz, akinek így sokszor a betegség konstataciója marad, s nem megelőzése. Dr. Kiss Ferenc, a klinika adjunktusa:

— A napokban járt nálunk egy 21 éves munkás a textilművekből, aki mindössze egy esztendeje dolgozik zajos munkakörben, de már arról panaszkodik, hogy műszak alatt, utána is zúg a feje, füle; ideges. Nemcsak hallását, egész szervezetét „kikezdte” a zaj. A vizsgálat megállapította: beszédhallása normális, de bizonyos hangmagasságot már nehezebben vesz észre. Ha most nem tanácsoljuk más munkakörbe, a betegség hamarosan középfülgyulladásra is átterjed, s beszédhallása, beszédérthetősége romlik meg. Döntött tehát az audiometerek tanúsága és az orvosi vélemény, de sajnos nem mindig az utolsó szó jogán.

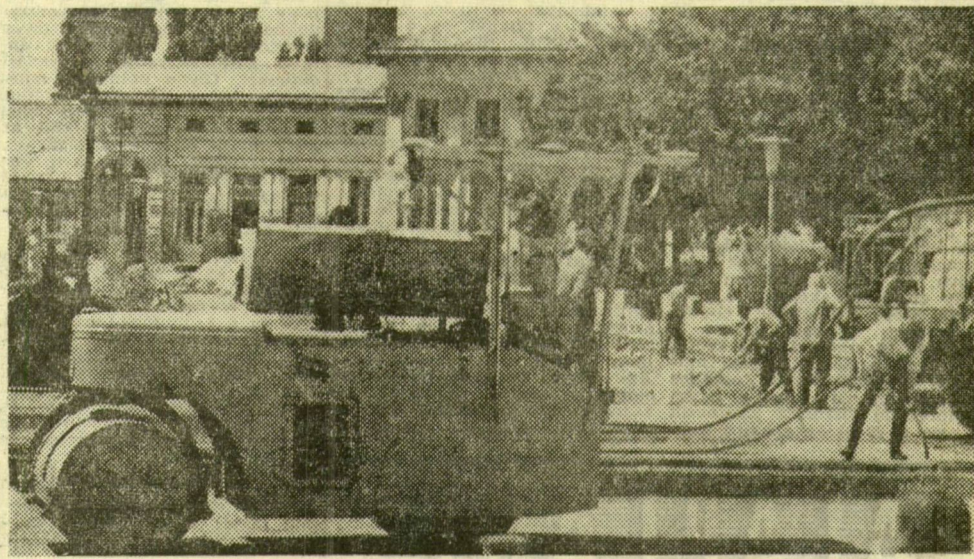
A baj nem jár egyedül

Még akkor sem, ha most már a rendelkezésre álló statisztikai adatok bizonyítják: a baj nem jár egyedül, megromlott hallószervekkel általában gyengül a teljesítmény is. S persze fokozódik a balesetveszély. A szegedi kendergyárban 150 dolgozót vizsgáltak meg a főiskola pszichológiai tanszékével és a SZOT Munkavédelmi Tudományos Kutató Intézetének szakembereivel együtt, s 34 esetben részletesebb ellenőrzés vált szükségessé. Kiderült: nyolc munkás állapota súlyosabb. A textilművekben a hallel egyetem munkatársaival közösen „néztek meg” 485 dolgozót, közülük 472 igényelt alaposabb vizsgálatot, tehát majdnem mind! Az újszedei kendergyár szövő- és cernázó részlegében 677-ből 473 munkást kellett tüzetesebb felügyelet alá venni — helyesebben kellett volna. Csupán 150-en jelentkeztek utólagos orvosi ellenőrzésre a klinika hallásnéző állomásán.

...Ahol a rendelkezésre álló eszközök és eléggé szűkös lehetőségek — 8 szűkebb státusz helyett egy orvosi és egy asszisztens állománnyal — ellenére is alapos, szakmai munka folyik.

Nikolényi István

Útépítés a Dugonics téren

(Somogyiné felv.)

Szegeden „felforgatták” az útépítők a Dugonics tere, amely most valóságos csata-terhez hasonlít. Nagyszabású felújítási munka folyik itt. A régi úttest alatt előbb kicserélték a régi, avult közműveket, s ezt a munkát követi a tere körülvívő közút korszerűsítése. Képünk a munka egy fázisát ábrázolja

Ügyis eltart a föld

Különös helyzetéről beszélt előttem néhány hete egyik termelőszövetkezet fiatal állatorvosa:

— Elnökünk azzal tüntetett mostanában — mondta —, hogy „mások jelenlétében részleteket olvas föl nekem olyan újságcikkekből, riportokból, melyek a kezdő állatorvosok elhelyezkedési gondjaival foglalkoznak.

— Miért? — csodálkoztam rá.

— Hadd lássam, milyen szerencsém van, hogy nekem mégis jutott a képzésemnek megfelelő munkahely.

...Bár aligha akad még egy ilyen enyhén szólva: ki „ogácsolható „pedagógiai fogással” élő vezető az országban, nem ritkaság, hogy egyesek értetlenül állnak a tény előtt, hogy a kormányzat bizonyos kedvezmények

nyújtásával is biztatja a szakembereket, tekintsek a tsz-ekben végzett munkát életcélként, telepedjenek meg a faluban, kössék össze sorukat a szövetkezeti gazdákkal. Magam is hallottam már: „Nyolcvanezer forint állami támogatást kap az agrónomusunk lakásépítésre.” Vagy: „Miért kell megtéríteni az új gépész átköltözési költségeit?” Olykor: „Még teletelpepedési segélyt is kapott a kertészmérnökünk, nekünk ki adott a házra?...”

Segíteni kell!

Kétségtelen, különösen a gyöngébb gazdasági eredményeket elért tsz-ekben a tagság nehezen érti meg azt a helyzetet, hogy a városból jött mezőgazdasági gépészmérnök, vagy állatorvos esetleg a többszöröst keresi annak, amit a közből 8—10 holdnyi földterületét beadó állapító tag kap. De azt már nem kérdezik: vajon elvárható-e, hogy főiskolai vagy egyetemi végzettségű emberek úgy vállalják a teletelpepedést egy faluban, hogy ne kapjanak segítséget első lépéseikhez: az otthonteremtéshez, a teletelpepedéssel kapcsolatos családi problémák megoldásához.

Köztudott, hogy a tsz-ek szakember-ellátottsága még így is gyöngé. Az ország szántóterületének negyötödén gazdálkodó tsz-ekben 2800 felsőfokú képzettséggel rendelkező szakember tevékenykedik, a hatodikkora szántóterületet birtokló állami gazdaságokban pedig 2720. Létkérdés a termelőszövetkezetekben, hogy az új gazdasági mechanizmus körülményei között a mainál lényegesen több szervezni, tervezni, kereskedni tudó szakember legyen. Az új helyzetben ugyanis százak, ezrek pénze, keresete, boldogulása múlik azon, hogy a vezető posztokon olyan szakemberek álljanak, akik döntéseikkel okosan tudják szolgálni a közösség érdekeit.

Tehát a tagságnak az az érdeke, hogy a tsz-ekben is olyan szakemberek tevékenykedjenek, akik nem csupán részfeladatok áttekintésére képesek, hanem ismerik a területükön fölmerült közgazdasági problémákat, az értékesítés lehetőségeit vagy nehézségeit, a munkaszervezés legkorszerűbb formáit, valamint azokat a törvényes lehetőségeket, melyeken belül a tsz gazdálkodása kibontakozhat.

Közösségre találjanak!

Nemcsak a szocialista együttműködés normái kívánják meg, hogy a mezőgazdasági nagyüzemekben tevékenykedő szakemberek jó munkakörülményeket, megfelelő emberi bánásmódot élvezzenek, de érdeke is ez minden tsz-tagnak. Van egy régi tréfás paraszti szólás-mondás: „Eltart a föld, csak legyen mit ennünk!” Ami olyasfélért jelentett, hogy majd csak megleszünk valahogy. A ma szántó-vető emberre nem valahogy akar meglenni. Munkája nyomán jobb anyagi helyzetbe, kulturáltabb életkörülmények közé kíván emelkedni. Ehhez pedig a mezőgazdaság mestereik segítenek. Főlegesen hát minden lehető megenni azért, hogy azok a mesterek jó otthonra, megértő, meleg emberi közösségre találjanak a tsz-ben?

Nem mindegy

A napisajtó a tsz-mozgalm kibontakozása óta szinte ontja az olyan példákat, melyek szerint azonos adottságokkal rendelkező szövetkezetek gazdálkodási eredményei nagyon eltérhetnek egy-

mástól, attól függően, hogy melyikben jobb vagy rosszabb a vezetés. Ezek a vételek még erőteljesebben érvényre jutnak a közeljövőben. A tsz-ek nagyobb önállósága a helyi vezetés fokozottabb szakszerűségét, rugalmasságát, ötletességét követeli meg.

De mire számíthat az a közösség, ahol csak szükséges rossznak tekintik a jól képzett szakemberek jelenlétét? Ahol úgy vélekednek: mindegy, hogy van-e öntözési szakemberünk, üzemgazdászunk, baromfitenyésztőnk — a fontos, hogy a kapálás időben meglegyen?!

Hallottam nemrégiben egy közös gazdaságról, melynek tagsága még a vegyszeres gromirtást sem akarta bevezetni, mondván: megcsappan attól a mezei munkások jövedelmétől, akárcsak a sok mindenféle rafinált új géptől. A gazdaság szakemberei — lám az emberekkel való banni tudás ugyanolyan szakmai követelmény, mint a gépek szerkezetének ismerete! —, tehát a szakemberek türelmesen magyarázták, bizonyították az ellenkezőjét. Azóta, noha a kézi kapálással teljesen fölhagytak a tsz-ben, sőt a kukorica betakarítását is gépesítették — növekedett a tagság jövedelme. Az utolsó gazdasági évben már helyeslően fogadták a vezetőleg javaslatát, hogy vegyennek több mint 600 ezer forintért erőgépeket, továbbá szárító-, markoló-, zúzó-boglyozó-, silótöltő, valamint talajmáró gépet.

Hiszen kik lehetnének jobb, értékesebb szálláscsinálói a tsz-eken belül a legkorszerűbb termelési módszereknek, munkaszervezési megoldásoknak, mint a mezőgazdasági leginkább képzett dolgozói, akiknek ez a hivatásuk is.

Art Kino — Ösbemutatók — Sorozatok

Nyári filmújdonságok A CSMY terveiből

Ezerkilencszázhatvanötől, mióta a Csongrád megyei Moziüzemi Vállalat szervezésében megindult a zártkörű Art Kino előadásorozat, 33 filmet mutattak be Szegeden az egyetemistáknak. A magyar filmgyártás kiemelkedő alkotásai után a XX. század modern irányzatainak filmjeiből kaptak áttekintést a nézők. Szerepelt a műsorban egy izgalmas Faust-sorozat. Lengyelország ezeréves évfordulója alkalmából Andorjé Wajda filmjeit választotta bemutatásra a rendező vállalat. Az Auditorium Maximumban a francia új hullám filmjeit, a Vörös Csillag Moziban Fellini és An-

tonioni sorozatot tűztek műsorra az orvostanhallgatóknak.

Persze nemcsak az Art Kino-ért érdemelnek dicsőreket a szervezők. Ösbemutatókat is rendeztek. A Minden kezdet nehéz és az Aranysarkány című filmet a művész mozi sorozatban vetítették. A Tízezer nap ösbemutatóját Csongrádon tartották.

— Mindezt jövőre is szeretnénk folytatni — mondja Petróczy Sándor, a Csongrád megyei Moziüzemi Vállalat propagandá- és műsorsoport vezetője.

— A Nagy Októberi Szocialista Forradalom emlékére rendezük az éváynitató Art Kino sorozatot Eisenstein, Pudovkin, Dziga Vertov, Dovzsenko, M. Romm és Csuhraj filmjeinek bemutatásával. Ezenkívül a közép- és általános iskoláknak is indítunk sorozatokat Vászárhelyen, Szegeden és Szentesen. Az ifjúsági sorozatok összeállításánál tekintettel voltunk az iskolai tananyagra.

— A „rendes” mozik műsorán nem akad majd csemege?

— A szabadtéri játékok idejére idegen feliratozású magyar filmeket szeretnénk vetíteni. A Fáklya Moziban a szabadtéri vendégei számára a magyar filmművészetéről adunk áttekintő sorozatot, délelőtti vetítésekkel.

— Milyen új filmekkel találkozhat a közönség a továbbiakban?

— A Szabadság Mozi — a 70 mm-es vetítőgépek kesése miatt — a Hóború és béke című film helyett az Ezek a mai fiatalok című új magyar beat-filmmel kezdi szezonzát. Banovich Tamás filmjében Koncz Zsuzsa, az Illés és Metro együttes biztosítja a jó hangulatot. Kosztolányi Balázs, Berek Kati, Kállay Ferenc és Óze Lajos játsszák a főszerepet. Ezután kerül közönség elé Louis Malle Viva Maria! című francia kalandfilmje Jeanne Moreau és Brigitte Bardot főszereplésével. Az új olasz filmek közül a Sophia Loren és Marcello Mastroianni nevével fémjelzett Tegnapp, ma, holnap című filmet mutatjuk be.

— A szegedi mozikban ezenkívül közönség elé kerül a Dákok című színes, szélesvásznú román-francia film, amely Domicianus római császár és Decebal dák fejedelem összecsapásáról szól. És újra egy novellából álló olasz film, a Komplexumok Alberto Sordi, Nino Manfredi és Ugo Tognazzi szereplésével. S ugyancsak láthatják a nézők a nagyszerű Cirkusz című szovjet film felújítását is.

Az Októberi Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére a Vörös Csillag Moziban sorozatot tervezünk. Kiemelkedő, művészi szovjet filmeket mutatunk be, 50 százalékos bérletnek kibocsátásával. A Patyomkin páncélos, a Kronstadti tengerészek, a Jégmezők lovagja, a Csapajev, a Rettegott Iván, a Nyegyenegedik, a Fellámadás és az Elmentem a nap után című filmek kerülnek bemutatásra.

J. A.

Gépmatuzsálemek

Érdekes, új vel, de ha üzemi részleggel gazdagodnak a közeljövőben a Műszaki Múzeum. A régi magyar műszaki emlékként védett erőgépeket gépszínen állítják ki a múzeum udvarán. A kiállítás helyet kapnak a magyar ipar hőskorának első erőgépei is. A gépmatuzsálemek között is a legrégebb, a Láng Gépgyár 1888-ban készített gőzgépe, amelynek teljesítménye ugyan nem áll arányban hatalmas méretei-

vel, de ha üzemi részleggel gazdagodnak a közeljövőben a Műszaki Múzeum. A régi magyar műszaki emlékként védett erőgépeket gépszínen állítják ki a múzeum udvarán. A kiállítás helyet kapnak a magyar ipar hőskorának első erőgépei is. A gépmatuzsálemek között is a legrégebb, a Láng Gépgyár 1888-ban készített gőzgépe, amelynek teljesítménye ugyan nem áll arányban hatalmas méretei-
öt esztendővel Rudolf Diesel szabadalmi bejelentése után, már hazánkban is gyártottak Dieselmotort. A Láng Gépgyár igen szépen képviselteti magát a múzeum műtárgyai között, az első magyar gőzturbinát, a Lánggyár termékét is kiállítják. A gőzturбина ellenléte az előbb felsorolt gépeknek, mivel a csekély löerőt képviselő gép csaknem három méter magas monstrum volt. Érdekes, hogy alig